

KROŽNA POT Renče - Vogrsko

Na bregovih mu...

5 Vojaško pokopališče Žigoni

3 Dvorec Vogrsko

O leta 2006 ustanovljeni občini Renče - Vogrsko z (zaokroženimi) 30 kvadratnimi kilometri, 4500 prebivalci in 1180 hišnimi številkami, največkrat slišimo takrat, kadar Vipava prestopi bregove in pusti za seboj opustošenje. Najhuje je bilo leta 2010, na robu katastrofe tudi lani. A je tukaj še veliko drugega, na kar je vredno opozoriti popotnike, ki po cestah in železnici brzijo skozi Dombrovo in Volčjo Drago proti Novi Gorici in naprej v Italijo ali od tam prihajajo.

Vipava zaradi onesnaženosti, h kateri prispevajo vsa naselja in industrija v zgornjem toku, ta čas ni tako mikavna, da bi poleg ribičev privabljala tudi kopalce in bogatila turistično ponudbo. Časi, ko so Renčanke na bregu nad jezom med mlinom in starim jeklenim mostom prale perilo, so živi le še v spominu starejših občanov. Sami tukaj ne morejo veliko storiti, saj morajo pri urejanju reke sodelovati tudi drugi od vipavskih izvirov naprej. To voljo je čedalje bolj čutiti, da še ni vse zamujeno, pa dokazu-

jejo trdoživi vigrurji, jegulje, ki jih še videvajo v potoku Lijak. Bregovi reke v Renčah oživijo tudi ob privlačnih zimskih potopih vanjo. Na poselitev območja občine v času Rimljanov in še pred njimi, kar potrjujejo nedavne arheološke najdbe, in na druge važne dogodke opozarja več spominskih znamenj. Legendarne aleksandrinke, ki jih je veliko prav iz teh krajev odšlo v Egipt, da bi z zaslužkom pomagale domačim, še nimajo spomenika, niso pa pozabljene. V Renčah so pred leti že razstavili predmete in doku-

mente, ki so ostali za temi pogumnimi ženskami. Kar pet spomenikov, če tako rečemo pokopališčem z grobovi padlih in v bolnišnici umrlih žrtev, brez besed priča o moriji prve svetovne vojne, ko so se ti kraji znašli v dosegu soške fronte. Rodovom renških opekarjev in zidarjev, ki so za delom odhajali v svet in so jih povsod cenili kot izvrstne mojstre, sta posvečena dva spomenika. Eden stoji na robu območja Goriških opekarov, ki še vedno izdelajo največ strešnikov in opeke v državi, del opuščeni obratov pa je svojevrsten

primer tehnične dediščine. Krožno oblikovano znamenje z oznako 333 je posvečeno pogumnim ilegalcem, ki so orožje, hrano in opremo za partizane v Trnovskem gozdu zbirali in skrivali tudi v dimniku. Izhodišče za ogled občine je bila poleg cerkve sv. Lovrenca največja stavba v Bukovici, s prostovoljnimi delom postavljeni Kulturni dom, poimenovan po velikem rojaku, slikarju **Zoranu Mušiču**, kjer je tudi sedež občinske uprave. Tukaj se seznanim z vodnikom **Borisom Arčonom**, sourednikom Občinskega lista, glasila treh krajevnih skupnosti, ter podpredsednikom Turističnega društva za kulturo, turizem in razvoj Renče, ki mu sicer optimistično zazrta v prihodnost predseduje **Janja Lipušček**. Svoj spomin in fotografski objektiv je prispeval še **Bogo Rusjan**, tako da smo jo na pot mahnil v troje. A šele potem, ko so nas založili s perspekti in drugimi gradivi, da ne bi česa pomembnega obšli ali pozabili. Izpred Kulturnega doma smo se mimo spomenika NOB odpeljali proti Volčji Dragi, obvozili kolodvor iz leta 1902 – kjer je mogoče po mostičku s stopniščem na obeh straneh prek tirov priti tudi peš –, zavili kos poti nazaj in nato na levo na ozko lokalno cesto. Ta nas je mimo Frlanove kmetije in pod betonskimi nosilci avtocestne konstrukcije pripeljala do spominskega znamenja na prizorišču največjega zborovanja na Slovenskem, septembra 1953 na Okroglici. Takrat so menda tristotisočglavi množici, ki se je pripeljala s 100 vlaki, 5000 tovornjaki in avtobusi, z motorji in kolesi ali je prišla peš vzklikat: »Trst je naš!«, spregovorili predsednik **Tito**, **France Bevk** in mnogo drugih. Večji del zamočvirjene

Boris Arčon
(FOTOGRAFIJE:
IZTOK ILICH)

2 Spomenik na Okroglici

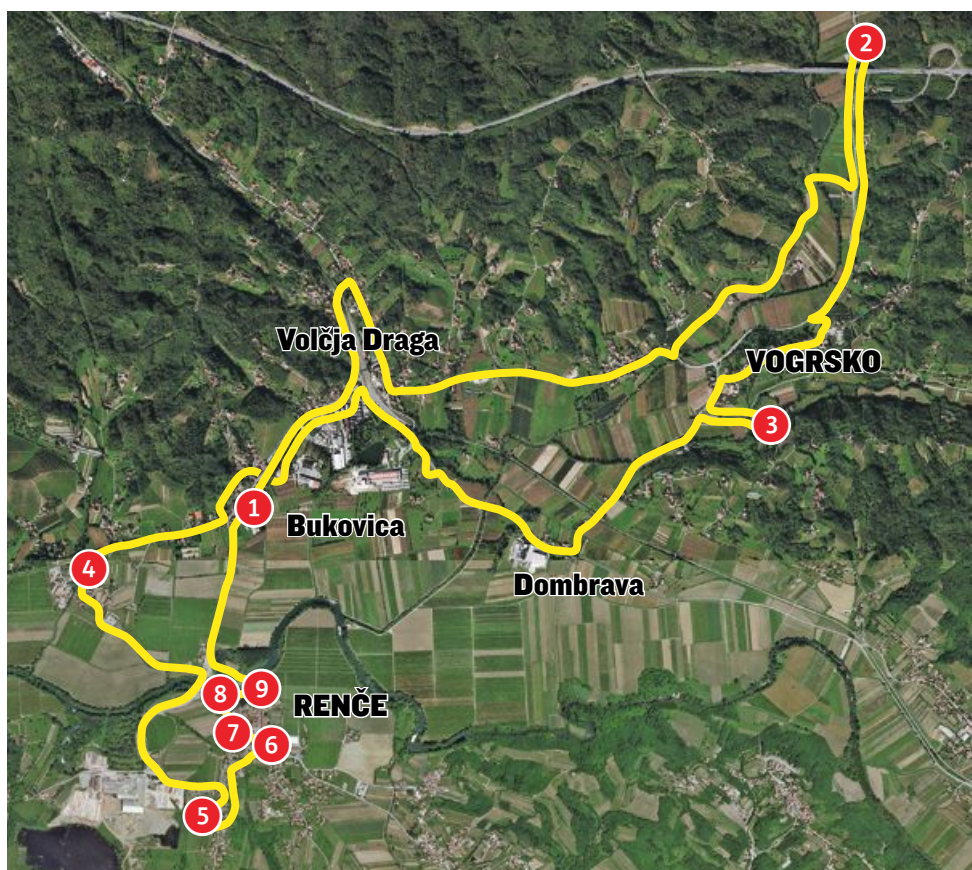
4 Spomenik Partizansko

doline potoka Lijak je že pred tem udarniško osušilo 5000 brigadirjev in prostovoljcev. Vračamo se po vzhodnem robu doline, se povzpne mo v vas Vogrsko in se na drugem koncu pomola mimo nekdanjega gradu, v katerem je zdaj šola, ter cerkve sv. Justa spet

9 Star železni most

Od spomenika do spomenika KROŽNA POT

- 1 Kulturni dom v Bukovici 2 Spomenik na Okroglici 3 Dvorec Vogrsko
4 Partizansko skladišče 333 5 Vojaško pokopališče Žigoni 6 Spomenik zidarjem in začetek Gregorčičeve poti 7 Grad Renče 8 Nekdanje kopalnice 9 Stari most

haste Vipave

pomenik renškim zidarjem
1 začetek Gregorčičeve poti

7 Grad Renče

1 Kulturni dom v Bukovici

ndarne aleksandrinke, ki jih je veliko
prav iz teh krajev odšlo v Egipt, da bi z
služkom pomagale domačim, še nimajo
spomenika, niso pa pozabljene.

skladišče 333

8 Nekdanja pralnica
in kopališče nad
jezom v Renčah

spustimo v dolino, kjer kmalu zagledamo dvorec Vogrsko. V preteklosti večkrat porušeni ali poškodovani in znova pozidani grad je zdaj v zasebnih rokah, a odprt za poroke in kulturne prireditve, pripomni Boris Arčon. Pot nadaljujemo proti Dombravi, kjer se pri železniški postaji Okroglica – postavljeni prav zaradi množice udeležencev zborovanja, še opozori vodnik – vrnemo na regionalno cesto. Že pred železniškim nadvozom jo zapustimo in se skozi Bukovico zapeljemo pro-

ti krožišču pri novem mostu ter čezenj do ograje Goriških opekarn, kjer med Vipavo in cesto stoji že omenjeno znamenje v spomin na ilegalno skladišče. Od tod se zapeljemo do zaselka Žigoni, kjer je med različnimi nasadi in novimi hišami

diščem postavil dom in poskušal kmetovati med Primorci še danes najbolj priljubljeni pesnik **Simon Gregorčič**. Tam je prebil 21 pesniško najbolj plodovitih ter zavoljo ostrih kritik **Antona Mahnič**a, osamljenosti in pešajočega zdravja tudi najbolj grenkih let. V Renčah je pogosto hodil na pošto, kar je spoštovalce nje-

govega spomina spodbudilo, da so uredili spominsko pot. Prvo od osmih informativnih tabel, ki predstavljajo življenje in delo goriškega slavčka, so postavili prav na robu Renč – pri šoli in zraven za kraj prav tako pomembnega znamenja, spomenika primorskim gradbincem, ki ga je ustvaril **Negovan Nemec**.

Spomin na
aleksandrinke

Renč ni brez Vipave, četudi povodnji prinašajo velike skrbi. Ko voda odteče, se znova prikaže s cementnimi stopnicami in kostanjevim drevoredom obrobjeno nabrežje, ob katerem je svoj čas vrvelo življenje: kjer je voda nad jezom najgloblja, je bilo priljubljeno kopališče in so prvi pri nas prirejali tekme v vaterpolu ... Teh najbrž ne bo nikoli več, zato pa uvajajo marsikaj, česar prej ni bilo. Med drugim pridobivajo tudi certifikat do invalidov prijazna občina.

IZTOK ILIČ

Poizletniški namigi

Za dušo: Sprehod po Gregorčičevi poti iz Renč skozi Oševljek na Gradišče nad Prvačino. Glasbeni večeri in druge prireditve v Kulturnem domu v Bukovici (05/338-45-00, info@rence-vogrsko.si) in dvorcu Vogrsko; 12. julija mohorjevo – etnološka prireditve s predstavitev starih šeg, obrti in jedi na stojnicah ob Vipavi; novembra tradicionalno martinovanje.

Za telo: Konjeniška pot (primerna tudi za kolesarje in pohodnike), nastala v povezavi z občino Miren - Kostanjevica (www.konjeniskepoti.info), omogoča dostope iz vseh večjih naselij; sprehodi po goriškem Krasu, pohod na 643 m visoki Trstelj; ribolov in čolnarjenje na Vipavi – vse do njenega izliva v Sočo že na italijanski strani.

Za želedec: Frlanova kmetija (Vogrsko 126, 05/30-12-025, www.frlanovakmetija.si); restavracija igralnega salona Paquito, kjer ponujajo tudi morske specialitete (Volčja Draga 61, www.paquito.si); zelenjava in sadje z ekološke kmetije Mlečnik (Bukovica 31, v.mlecnik@gmail.com); pokušina domačih vin na kmetiji Forznarič (www.kmetija-forzneric.com) in v vinski kleti Sončni Škol, kjer se da dogovoriti tudi za prigrizek s suhimi mesninami (Oševljek 20, www.soncniskol.si); Rotonda (Bukovica 34 b, okrepcevalnica.rotonda@gmail.com), osmica Pri Mimici (Vogrsko 97, 041-363-205).

Jaz pa pojdem...

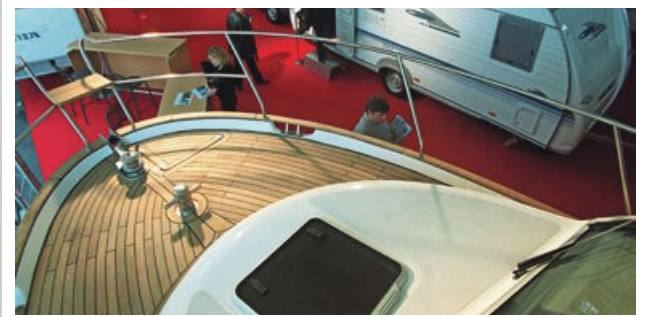
Vincekovo po štrigovskih gričih. Prejšnji teden smo povabila na rekreacijo končali s pohodom po Medmurju. Po delu severne Hrvaške, ki je bil v času stare Jugoslavije del Dravske banovine, pa boste v čast začetku nove vinogradniške sezone lahko hodili tudi to soboto. Začetek bo v centru Štrigove ob 9. uri, na 10-kilometrski krožni poti pa bo, poleg reza vinske trte, pripravljenih tudi nekaj vmesnih okrepčevalnic s kuhanim vinom, čajem, domačimi dobrotami in na cilju še malico. Prijavnina bo 40 kun. **Informacije:** 00385/99-2-851-325, strigova.info.

S cvičkom med vinogradi. Kako je s prvimi deli v vinogradih pri nas, boste opazovali na sobotnem pohodu po okolici Otočca. Zbor bo med 8. in 9. uro pri teniškem centru, na nezahtevni hoji po vinskih gorah Grčevja in Trške gore pa boste obiskali tudi Stari grad iz leta 1300, grad Hmeljnik iz 12. stoletja ter znamenito Marijino cerkev s stoletnimi lipami na Trški gori iz leta 1620. Na koncu 21 kilometrov dolge poti vas bodo čakali s toplom malico in krajšim programom. Na poti bodo številne okrepčilne postojanke z domačimi dobrotami, dobrim cvičkom in toplimi napitki, vrata zidanic pa bodo odprli tudi vinogradniki. Startnina bo 10 evrov. **Informacije:** 041-929-644, www.otocec.si.

Po Nežini poti na Kum. Nežina pot je dobila ime po deklici, ki je v času hudih poplav sledila notranjemu glasu, se odpovedala dobrinam in se v odrešenje svojega rodnega kraja odpravila na Kum. Legenda pravi, da je tako skromne in delavne dolenske kmete rešila pred hudimi poplavami. V nedeljo se boste po tej poti odpravili ob 8.30 iz kraja Sopota, med približno dveurnim vzponom pa si boste lahko umili oči z zdravilnimi Nežinimi solzicami, ki tečejo iz skale, ter spoznali legendo o sv. Neži v Kumu. **Informacije:** 031-813-468, www.v3krasne.si.

Zimski vzpon na Gornje Poljane. Na zadnjo januarsko nedeljo obiščite Loško dolino in se odpravite v tamkaj najvišje ležeči kraj, ki je hkrati tudi najvišje ležeči kraj južne Slovenije. Zbirno mesto bo pri cerkvi v vasi Viševak ob 9. uri, skozi kraljestvo notranjskih gozdov pa se boste sprehodili do izletniške kmetije **Jureta Kordiša** na Gornjih Poljanah. V suhem bo nezahtevne hoje za dve uri in pol v vsako smer. Iz Viševka bo pohod voden, za samostojno hojo pa se lahko odločite iz Babnega Polja ali Jermendola. **Informacije:** 041-810-596, www.loskadolina.info.

Oddahnite si! Ideje za počitnice ali krajši oddih boste od 29. januarja do 1. februarja lahko našli na sejmu Turizem in prosti čas v Ljubljani. Tam bodo počitnikarji lahko poiskali

ponudbo za koticke, kjer jih bo čakal ležalnik v senci, kočjo na smučišču ali senčno verando bližnje kmetije, popotniki bodo pregledovali vodnike po neznanih krajih, izletniki se bodo navduševali nad kraji, vrhovi, naravnimi in kulturnimi znamenitostmi, ki jih morda še ne poznajo, iskalci aktivnega oddiha pa bodo izbirali med možnostmi za drugo raznovrstno rekreacijo. Vabljeni na Gospodarsko razstavišče. **Informacije:** www.alpeadria-tip.si.

Aktivni vikend na Pokljuki. Ker nas sneg še ni razveselil po dolinah, si ga lahko privoščimo na kateri izmed visokih planot. Recimo na Pokljuki, in če vas mika, za prvi februarjski vikend pripravite tekaške smuči in se že 31. januarja tja odpravite na aktivni dopust. Čaka vas bogat program učenja teka na smučeh, strokovnjaki pa bodo poskrbeli, da bodo začetniki osvojili pravilno tehniko, izkušeni smučarji tekači pa znanje nadgradili. Priložnost bo tudi za preizkus biatlonskega streljanja, v duhu aktivnega pa bodo potekala še predavanja, izleti in druženje. Predprijave so obvezne. **Informacije:** www.aktivni.si.

Varna hoja v zimskih razmerah. Za tiste, ki bi se radi naučili vsega o varni hoji po gorah v tem času ali le obnovili znanje ter pridobili izkušnje, se bodo 7. in 8. februarja na Mali planini trudili kamniški gorski reševalci. Predprijave so obvezne do 31. 1., saj je število udeležencev omejeno. Zbor prijavljenih bo 7. februarja ob 17. uri v domžalskem domu. Po teoretičnem delu bo precej dela na terenu. **Informacije:** 041-734-749, www.grs-kamniki.si.